

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Зараз, у складних та суперечливих умовах ринкового середовища, для вітчизняних підприємств дуже актуальним є питання раціонального управління витратами з урахуванням міжнародних вимог і правил.

До сучасних методів управління витратами відносять також метод ABC (activity-based costing) – заснований на розрахунку витрат за видами діяльності, при цьому витрати ресурсів організації пов'язуються з продуктами та послугами, виробленими та доставленими клієнтам. ABC є стратегічної системою та не може виконувати функцію оперативного контролю, забезпечувати безперервний зворотній зв'язок щодо ефективності процесів, підрозділів. Якщо ж метою побудови такої моделі все ж є оперативне управління, варто нівелювати формування інформації щодо факторів витрат за видами діяльності на користь детального дослідження всієї сукупності напрямів економічної активності.

Все більшого визнання в міжнародній практиці набувають концепції LCC (life-cycle costing) або TLCC (total-lifecyclecosting). LCC-аналіз – підхід до оцінки витрат життєвого циклу продукту, який описує процес управління витратами на виготовлення продукту на всіх стадіях його життєвого циклу. Залежно від фази життєвого циклу використовуються різні методи управління. Як правило, це «таргет-костинг» для 1-го етапу (циклу досліджень, розробок та проектувань), система «стандарт-кост» або «кайзер-кост» – для 2-го (виробничого циклу), та система «стандарт-кост» – для 3-го етапу (циклу після продажного обслуговування, виведення з ринку та утилізації). Таким чином концепція LCC (TLCC) розширює межі традиційних підходів до управління витратами, оскільки дозволяє оцінити та врахувати витрати за весь термін існування продукту, визначити чи дозволяє прибуток, отриманий від товару на етапі виробництва покрити витрати, понесені на більш ранніх чи пізніх етапах. Останнім на Заході все більшого поширення набувають такі новітні концепції як бенчмаркінг витрат (процес вивчення та адаптації досвіду сторонніх організацій для встановлення еталонної оцінки витрат та їх результатів) та «енвайронментал костинг» (environmental costing) – система калькулювання, яка розраховує витрати, пов'язані зі впливом організації на оточуюче середовище.

Поява таких систем є актуальною для сучасних тенденцій посилення глобалізації інформаційного простору та погіршення екологічної ситуації.

Що стосується організації обліку, то у зарубіжній практиці окремого міжнародного стандарту, який визначав би методологію обліку витрат і порядок їх розкриття у фінансовій звітності немає. Питання, які стосуються поняття, оцінки, визнання та класифікації витрат, розкриваються у Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів, МСФЗ (IAS) 1 „Подання фінансових звітів”, МСФЗ (IAS) 2 „Запаси”, МСФЗ (IAS) 16 „Основні засоби”. У вітчизняній практиці облік витрат регламентований П(С)БО 16 „Витрати”.

Визначення витрат, наведене у національних положеннях бухгалтерського обліку, майже повністю відповідає поняттю витрат наведеному у МСФЗ [5]. Так, у Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів (п. 70) витрати розглядаються як зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам. На відміну від міжнародних стандартів в П(С)БО 16 “Витрати” не розглядається така категорія як збитки. У визначенні постійних і змінних загальновиробничих витрат у П(С)БО 16 “Витрати” і МСФЗ відмінностей немає, але у МСФЗ розділ цих витрат здійснюється з метою оцінки запасів, а у П(С)БО 16 “Витрати” – для визначення виробничої собівартості продукції.

Таким чином, можна відмітити, що залежно від того, що фінансовий та управлінський облік є взаємозалежними та взаємопов'язаними компонентами єдиного бухгалтерського обліку, їх єдність полягає у застосуванні єдиних загальнонаукових принципів, єдиного методу бухгалтерського обліку та єдиного інформаційного забезпечення, але вимоги, які ставляться до фінансового та управлінського обліку, викликають розбіжності між ними. Для сучасного етапу розвитку обліку в Україні, в широкому розумінні, характерним є процес інтеграції обліку, аналізу, контролю і прийняття управлінських рішень у єдину систему управління підприємством, засновану, насамперед, на застосуванні комп'ютерів і ту, що орієнтується усе більше і більше на вибір стратегічних цілей економічного і фінансового розвитку підприємства. Вважаємо, що для українських підприємств облік витрат виробництва необхідно будувати за інтегрованою системою, яка б передбачала взаємозв'язок фінансового та управлінського обліку витрат з використанням комп'ютерної техніки.